

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ПРЕДАТЕЛСТВА

Част 1 от „Яйоуе и Уерел“

Превод от английски: Мария Кръстева, 1997

chitanka.info

„На планетата О не е избухвал въоръжен конфликт в продължение на пет хиляди години — прочете тя, — докато на Гетен пък никога не е имало война.“ Вдигна поглед, за да ѝ починат очите, и понеже се опитваше да се научи да чете бавно, а не да предъвква думите наведнъж, както Тикули поглъщаше храната.

Никога не е имало война — тези слова се откриха ярко в нейното съзнание и ѝ прозвучаха съвсем невероятно. Как ли би изглеждал един подобен свят, който не познава бойните действия? Това е истинският свят! Добрият, нормален живот протича в мир, упорит труд, учение, отглеждане на поколения, които на свой ред да работят и се учат. Напротив, войните съсипват трудовия ритъм, образованието, децата и грубо зачеркват реалността. „Моят народ обаче — разсъждаваше Йос — владее само нихилизма. Родени под мрачната прокоба на злоупотребата със сила, ние сме отхвърлили мира извън пределите на Яйоуе^[1], сякаш е пътеводна, но непостижима светлина. Знаем да се бием — нищо повече. Дори и някой да успее да внесе спокойствие в съдбата ни, ще го възприемем просто като отрицание на повсеместно вилнеещите сражения, като сянка на сянката, с удвоено недоверие.“

И така, докато силуетите на облаците прелитаха над блатата и книгата стоеше върху скута ѝ, тя въздъхна и затвори клепачи, мислейки си: „Аз съм лъжкиня.“ После отново ги отвори и продължи да чете за други планети, за далечни реалности.

Тикули, задрямал с подвита опашка под слабото слънчево сияние, също въздъхна (дали не я имитираше неволно) и се почеса насън. Губу бе излязъл сред тръстиките да ловува. Жената не го виждаше, ала от време на време мярваше как тънките стъбла се разлюляваха. Някаква птица изхвъркна от укритието си и запищя от възмущение.

Увлечена в описанието на странните обществени порядки при итшите, тя не забеляза Уада, който беше приближил до прага и понечи да влезе.

— Ах, ето те и теб — каза Йос стреснато и се почувства неспокосна, невежа и остаряла, както обикновено ставаше в присъствието на хора. Инак се усещаше стара единствено когато бе уморена или болна. В края на краищата сигурно е по-разумно, че живее сама.

— Заповядай — покани го тя и се надигна, като изтърва книгата. Наведе се да я вземе. Тъкмо тогава косите ѝ се измъкнаха от кока, а после се разпиляха по раменете. — Момент да си намеря чантата и излизам.

— Спокойно — рече гостът с тихия си мек глас. — Айид ще се забави.

„Много любезно от твоя страна. Значи няма защо да бързам да се махна от собствения си дом“ — помисли Йос, но нищо не каза, покорна пред този толкова непоносим, тъй възхитителен егоизъм на младите. Влезе в къщата, откри пазарската торба, нави си отново кока, сложи забрадка и пристъпи на малката веранда. Уада се бе настанил в стола ѝ. Щом видя, че е готова, скочи. Беше свенлив човек и според нея по-нежният от двамата влюбени.

— Приятно прекарване — усмихна му се жената, съзнавайки, че го притеснява. — Ще се върна по залез, след два-три часа...

Мина през вратника, сетне избра същия път, откъдето бе дошъл момъкът. Той криволичеше покрай блатото и водеше в селото.

Нямаше да срещне Айид. Девойката щеше да пристигне от север по някоя пътека, която извива направо през тресавището. Тя тръгваше по различно време и свой маршрут, за да не може никой да обърне внимание, че за няколко часа всяка седмица въпросните младежи отсъстват синхронизирано. Те се обичаха лудо от цели три години и отдавна вече щяха да живеят заедно, ако бащата на Уада и бащиният брат на Айид не се бяха скарали за парче от раздаваната корпоративна площ. Така между тия родове избухна люта вражда, едва не се стигна до кръвопролитие и подобна крехка връзка бе направо изключена. Земята се ценеше особено, а двата клана, макар и бедни, претендираха да бъдат първенци в селото. Нищо не би могло да премахне омразата. Всички хора тук се принудиха да заемат страна в разгорещения спор.

Момичето и Уада нямаха къде да идат, изобщо не притежаваха квалификация, с която да оцелеят в града, нито пък близки на друго място, та да ги приютят. Тяхната любов бе осъдена от сенките на миналото. Йос случайно ги беше изненадала преди година да лежат върху хладната пръст на един остров сред тресавището — откри ги слепешком, както навремето се натъкна на две сърнета, сгушени без да мърдат в тревите, където кошутата ги бе оставила. Влюбените бяха също тъй уплашени, красиви и уязвими като онези животинки и така

смирено я помолиха да не казва никому, че какво да прави? Трепереха от студ, голите крака на девойката бяха целите в кал и младежите стояха вкопчени плътно, сякаш са деца.

— Я елате вкъщи — строго подхвърли Йос. — За Бога!

И тръгна напред. Те плахо я последваха.

— Ще се върна след около час — обясни им, когато вече бяха влезли в единствената й стая с легло в нишата точно до кюнеца. — И гледайте да не цапате!

По онова време тя излизаше и се скиташе из улиците, следейки дали някой няма да ги потърси. Сега обикновено отиваше в селото, докато хубавите „сърнички“ оставаха в малкия дом да се любят.

Бяха твърде простовати, та да се сетят да ѝ се отблагодарят по някакъв начин. Уада, който бе доставчик на торф, спокойно можеше да я снабдява с гориво за печката, без да събуди нечие подозрение, но те не донесоха дори скромно цвете, макар че винаги заварваше постелята прилежно оправена и чиста. Може би наистина не изпитваха кой знае каква благодарност? И защо да изпитват? Всъщност жената им предоставяше това, което бе тяхно право: легло, час блаженство, миг покой. Нямаха никаква вина, нито пък беше особена нейна заслуга фактът, че никой друг не им го позволява.

При днешното си излизане тя отиде в магазина на Айидиния чичо. Той бе селският сладкар. Преди две години Йос дойде тук с намерение да спазва строг духовен пост, да се задоволява с по чиния неподсладено жито и да пие само от чешмата, ала доста скоро се отказа. Получи разстройство от житото, а блатната вода направо не се траеше. Започна да се храни с всякакви свежи зеленчуци, които купуваше или си отглеждаше, сръбваше вино, бутилирани води или фруктов сок от града и натрупа големи запаси десерти. Сухи плодове, стафиди, карамелизирани бонбони и даже курабии, приготвяни от майката и лелите на Айид: дебели парчета, посипани с орехови ядки, престояли, мазни и безвкусни, но много калорични. Спазари цяла торба сладкиши и побъбри с лелките — мургави женици с подвижни очи. Бяха бдели над мъртвото тяло на стария Уад през нощта и сега им се искаше да поклюкарстват. „Ония“ — думата бе за роднините на Уада, което трябваше да стане ясно от погледите, подсмиванията, повдигането на рамене и тъй нататък. Е, те се държали, както винаги, отвратително, напили се, избивало ги на дрязги, прилошало им и

повръщали така, че всичко изпоцапали, каквито са си лакоми и нахални.

Когато се спря до щанда за вестници, за да вземе един (това бе друг обет, нарушен отдавна; а щеше да чете само *Аркамие* и да го научи наизуст), свари там майката на момъка и чу как „ония“ — семейството на Айид де — се надували, налитали на бой и драйфали навсякъде по време на същото бдение. И тя не просто слушаше, ами разпитваше за подробности, изсмуквайки клюката. Явно туй ѝ доставяше удоволствие.

„Каква глупачка съм аз — мислеше си Йос, докато тръгна бавно към къщи по пътеката край тресавището. — Каква идиотка съм била да си въобразявам, че мога да карам на вода и да живея в мълчание! Никога няма да успея да се отърва от нищичко! Никога няма да съм свободна, нито пък ще заслужи тази висока чест. Дори и старостта не ме вразуми да се откажа от нещо. Даже загубата на Сафнан не можа да ме промени.“

Веднъж те излязоха в двубой пред всичките пет армии. Енар извади меча си и викна към Камие: „В ръце държа смъртта ти, Господи!“ Тогава Камие му отговори: *„Не, заблудил си се — държиш само своята гибел, братко.“*

Ех, поне тия редове тя помнеше наизуст. Всеки ги знаеше. И ето че Енар пуснал оръжието, понеже бил герой и светец, по-малкият брат на Бога.

— Но аз как да се отрека от собствената си смърт? — шепнеше. — Ще си остана вкопчена в нея до края, ще я ненавиждам, ще я храня и поя, ще се вслушвам в стъпките ѝ, ще ѝ предоставям моята постеля, ще я оплаквам — всичко друго, ала не и да се отрека...

Вдигна очи, за да прогони тъгата си, и погледна мочурищата в тихия следобеден час. Безоблачното небе се отразяваше мътносиньо в далечните води, а слънцето хвърляше златисти отблясъци над сиво-кафеникавите тръстики. Лек ветрец подухваше от запад. Наистина съвършен ден. Този свят е толкова хубав, пъстър, богат! Меч в ръката ми, обърнат срещу мен самата. Господи, защо си сторил тъй, че красотата да ни убива?

Тя продължи да крачи бавно, после недоволно попристегна забрадка. Както е тръгнало, скоро и Йос ще почне да се скита край тресавището и да вие на глас като Аберкам...

О, ето го и него. Нима го бе извикала с мисълта си? Клатушката се като слепец, потънал в грижи. Ще речеш, че не виждаше нищо и удряше с голямата си тояга по пътя така, сякаш смазва змия. Дългата му коса се ветрееше около лицето. Сега не виеше, той го правеше обикновено нощем и напоследък по-рядко, но си говореше сам — тя забеляза как мърда устни. Когато я мярна, престана да мълви и се затвори в себе си настръхнал. Те приближиха един срещу друг по тясната пътека през мочурището. Нямаше жива душа наоколо сред цялата тази пустош от тръстики, кал, вода и ветрища.

— Добър вечер, вожде Аберкам — приветства го Йос, щом застанаха едва на няколко крачки.

Що за грамада бе тоя човек! Трудно й беше да повярва, че е толкова висок и плещест, докато не го видя за втори път. Мургавата му кожа бе гладка досущ като на младеж, обаче вървеше прегърбен, а косите му се спускаха посивели и разчорлени. Огромен орлов нос и недоверчиви, незрящи очи. Той промърмори нещо като поздрав, без да забави стъпки.

Днешния ден явно я бяха прихванали дяволите; мислите й щяха направо да я поболеят, измъчваше се, не можеше да се понася. Спря на сред пътеката, тъй че и вождът трябваше да спре, за да не се блъсне в нея, и му каза:

— Ходи ли на бдението снощи?

Аберкам втренчено я изгледа. Тя забеляза, че се опитваше да се съсредоточи, да я види по-ясно, и най-последно произнесе:

— Какво бдение?

— Онази нощ се е поминал старият Уад — отговори. — Мъжете се напили и едва не се стигнало до бой заради старата им вражда, нали знаеш?

— Че каква вражда?

Той просто не успяваше да се концентрира, но дяволите отвътре я човъркаха да приказва с него, да го накара да я чуе.

— Между Дюисите и Каманерите, дето спорят за онова парче земя на север от селото. Ами техните клетки деца — искат да живеят заедно, а бащите им заплашили, че ще ги убият само ако се погледнат. Пълна идиотщина! Защо не си разделят този имот и не оставят младежите да се съберат, пък внуците им ще го наследят съвместно? Както е тръгнало, може и кръв да се пролее.

— Кръв — повтори Аберкам като невменяем и продължи със своя мощен гърден глас, с който го бе чувала нощем да вие, сякаш агонизира сред тресавището: — Всички тия мъжища! Търгаши са те. Имат души на търгаши. Няма да убият, ала няма и да отстъпят. Щом е за собственост, ще се гонят до дупка. Вечно.

И тя отново си представи вдигнатия меч на Енар.

— Ох — простена жената и потръпна. — Значи бедните деца ще трябва да чакат... докато старите умрат...

— Тогава ще е твърде късно — допълни той.

Очите му уловиха нейните за миг, бяха странни и проникателни; после нетърпеливо отмахна коса назад, изломоти „довиждане“ и пое толкова внезапно, че за малко не я удари. Ето как крачи един вожд, помисли си тя с горчивина: огромен, с тежка походка, с размах. А ето как крачи тъжната старица — ситно, ситно.

Зад гърба ѝ се чу неочакван шум (в първия момент ѝ се стори, че стрелят) и рязко се обърна. Аберкам бе спрял и се дереше от кашлица, целият превит от спазми. Пристъпът едва не го събори на земята. Йос познаваше тази кашлица. Екумените^[2] бяха открили цяр за нея, но тя бе напуснала града, преди да се получи лекарството. Бавно приближи до вожда. Когато му поолекна и той се изправи задъхан и пребледнял, жената подхвърли:

— Пипнал си бронхопневмония. Сега ли те е налегнала или вече минава?

Грамадният Аберкам само поклати глава.

Тя изчака да ѝ отговори.

Докато чакаше, си каза: „Какво толкова съм се загрижила за здравето му? Какво ми влиза в работата? Нали и бездруго е дошъл тук да умре? Чух го да вие из тресавището лани през зимата. О, това беше стон на агония. Гризе го срамът, както болният от рак е разяден от страданието си, но още не може да издъхне.“

— Наред съм — сопна ѝ се той с дрезгав, яден глас.

Не искаше нищо, освен да бъде оставен на мира; Йос кимна и побърза да се махне. Да мре. Та нима би могъл да живее при тия загуби, които е понесъл — сила, чест, богатство? А и при всичко, сторено от него? Мошеничество, предателства спрямо своите поддръжници, злоупотреби. Типичен политик. Великият вожд Аберкам, героят от Освободителното движение, ръководителят на

Световната партия, който я бе съсипал поради собствената си алчност и тъпота.

Тя хвърли поглед през рамо. Той вървеше съвсем бавно или беше спрял, Бог знае. Жената продължи по своя път и при разклонението свърна вдясно, към малката си къща.

Преди триста години тези тресавища представлявали обширна плодородна обработваема площ — една от първите, която Селскостопанската плантаторска корпорация започнала да култивира, щом взели да докарват роби от Уерел в колонията Яйоуе. Но земите били поливани и торени прекалено обилно, докато в края на краищата (вследствие многото химикали и соли) територията станала толкова отровна, че нищо повече не се раждало. Собствениците трябвало да си потърсят друго място да гонят печалба. Тук-таме бреговете на напоителните канали се бяха порутили. Водите на реката се разливаха волно, образувайки вирчета, локви, вади и бавно промиваха почвата. Надлъж и нашир, през цели мили разстояние, избуяваха тръстики, които се люлееха от вятъра под сенките на облаците и крилете на дългокраки птици. Из островите с по-каменлив терен се бяха запазили по няколко ниви и селища на роби — шепа изполичари, непотребни люде в подивяла, непотребна земя. Свободата на запустението. И навсякъде покрай тресавищата тъмнееха сиротни къщурки.

Остаряят ли, хората от Уерел и Яйоуе можеха да се отдадат на мълчание, както им препоръчваше тяхната религия. Когато отгледат децата си и изпълнят своя дълг като граждани, а тялото отслабне, тогава, за да укрепне духът, те имаха възможност да обърнат гръб на житейския шум и да се оттеглят с празни ръце в някои усамотени места. Даже управителите на колониите позволяваха на възрастните си роби да се уединят по желание. Тук, на север, сред блатистите райони, идваха получилите свобода преселници от града, за да живеят в отшелничество. Сега, след Освобождението, пристигаха дори и жените.

Част от къщите пустееха и всеки, подирил спасение за душата си, естествено би предпочел тях; но повечето, както тръстиквата колиба на Йос например, бяха собственост на селяните. Те ги поддържаха и безплатно ги предоставяха на отшелници като един вид религиозен обет. На самата Йос ѝ бе приятно да знае, че дава шанс за духовно обогатяване на своя наемодател — алчен човек, който във

всяко друго отношение беше по-скоро в дълг към провидението. Да, приятно ѝ бе да се чувства полезна. В това съзираше поредния знак, че не може да се отрече от всичко според повелите на Камие. *От тебе вече няма никаква полза*, все ѝ намекваше той отново и отново по хиляди начини, още от шейсетгодишната ѝ възраст насам. Ала тя не искаше да го чуе. Отказа се от мирската суета, за да дойде сред тресавището, но светът продължи да шуми, да клюкарства, да пее и плаче в нейните уши. И жената пак не успяваше да се вслуша в тихия глас на Бога.

Щом се върна у дома, Айид и Уада си бяха отишли. Леглото бе идеално опънато, лисичарят Тикули дремеше върху него, свил се на кълбо. Шареният котарак Губу обикаляше наоколо в очакване да си получи вечерята. Тя го вдигна на ръце — сребрист, изпъстрен с петна — и взе да го гали по гърба, докато той я подуши зад врата и замърка от удоволствие и привързаност. Сетне го нахрани. Тикули изобщо не им обръщаше внимание, което бе крайно необичайно от негова страна. Май прекаляваше със спането. Стопанката седна и започна да чеше щръкналите му червеникави уши. Животното се събуди, прозина се и я погледна с кротки кехлибарени очи, като въртеше рунтавата си ръждивокафява опашка.

— Гладен ли си? — попита го.

Ще хапна заради тебе, сякаш ѝ отвърна кучето и се смъкна от постелята доста тромаво.

— О, приятелю, изглежда, че остаряваш — каза Йос, а мечът, забоден в сърцето ѝ, се размърда.

Дъщерята Сафнан ѝ беше подарила Тикули, когато бе още розово кутренце с пухкава козина. Колко време изтече оттогава? Осем години. Съвсем не е малко. За лисичар това представляваше цял един живот.

И все пак той бе надживял Сафнан. Надживя дори и нейните деца Енкама и Уйе, внуците на Йос.

„Ако аз съм жива, значи те са мъртви — мислеше си тя, както винаги. — Ако пък са живи *те*, значи аз съм умряла. Качиха се на онзи кораб, дето се движи със скоростта на светлината; самите се превърнаха в далечно сияние. Когато слязат в света, наречен Хейн^[3], ще са изминали осемдесет зими от деня, в който тръгнаха, и аз ще бъда прах, отдавна преселила се при сенките. Аз вече съм труп. Децата ме напуснаха и душата ми изстина. Дано те да се радват на слънцето,

Господи, мили Боже, а моята песен е изпята. Дошла съм тук, за да издъхна. Да умра наместо тях. Не мога да ги оставя да свършат това вместо мене.“

Тикули допря със студения си нос ръката ѝ. Жената го изгледа внимателно. Кехлибарените му очи бяха замъглени, тъжни. Тя безмълвно почна да го гали по тила и да го чеше зад ушите.

Той хапна два-три залъка, колкото да ѝ достави удоволствие, после отново се покатери върху леглото. Йос направи вечеря за себе си — супа и претоплени содени питки — и я изяде, без въобще да усети вкуса ѝ. Изми чиниите, които беше използвала, стъкна огъня и седна до него, опитвайки се да чете книгата си бавно, докато кучето задряма пак. Губу легна пред камината, взря се в пламъците с кръглите си златисти очички, тихо замърка. По някое време скочи и нададе бойния си вик „Хууу!“ по посока на смътен шум, счул му се откъм тресавището. Сетне се заразхожда из стаята; след малко се успокои, продължи да гледа втренчено и да мърка. А когато напълно се стъмни в беззвездието, котаракът отиде да се сгуши до Йос и Тикули в топлата постеля, където по-рано младите любовници бяха преживели своята мимолетна тръпка на наслада.

През следващите няколко дни тя се хвана ненадейно, че мисли за Аберкам, както работеше в градинката си и я разчистваше за зимата. Щом вождът се появи за първи път тук, всички започнаха да говорят, развълнувани, че се е настанил в къщата на селския управител. Опозорен, посрамен, грамадният Аберкам още минаваше за много популярен човек. Избран за глава на Хайенд, едно от най-големите племена на Яйоуе, той се бе прочул през последните години от Освободителната война като вдъхновител на широко движение за расово разкрепостяване (поне така го наричаха). Даже някои местни селяни споделяха основния принцип на Световната партия: никой няма право да живее на планетата Яйоуе, освен собствения ѝ народ. Никакви уерелианци, омразните наследствени господари и робовладелци. Войната бе премахнала робството, а наскоро представители от Екумен бяха успели след редица преговори да сложат край и на икономическия диктат на Уерел над бившата ѝ колония.

Експлоататорите (дори онези, чиито родове бяха изкарали тук векове наред) се оттеглиха в Стария си свят, който се намираще недалеч от централната звезда. Направо избягаха, войниците им — подир тях. И не бива изобщо да се връщат, настояваше партията на Аберкам. Нито като търговци, нито като екскурзианти, никога повече да не се допуска някой да отравя континентите и душата на Яйоуе. Същото важеше за всеки чужденец, откъдето и да било. Хората от Екумен бяха помогнали твърде много за промяната; сега обаче и те трябваше да си вървят.

— Тази земя е вече наша. Тя е свободна, за да можем ние да разгърнем своя дух, следвайки примера на Камие — тия думи вождът Аберкам бе повтарял отново и отново: образът на вита сабя красеше емблемата на неговата партия.

Доста кръв се проля. От момента на въстанието в Надами близо трийсет години преминаха в битки, бунтове, репресии — половината й живот. Даже след Освобождението, щом всички уерелианци изчезнаха, боевете така и не спряха. По всяко време младите бяха готови да се надигнат и да унищожат човека, когото възрастните им посочат: да се избиват взаимно, да режат глави на жени, деца и старци. Все се водеха някакви сражения, все се убиваше в името на Мира, Свободата, Справедливостта, Бога. Едва отърсили се от оковите, хората започнаха да враждуват за земя, племенните старейшини пък воюваха за още власт. Онова, за което Йос бе работила цял живот като учителка в столицата, се разпадна напълно не само през Освободителната война, но и по-късно, докато градът се разкъсваше от вътрешни противоречия.

Ех, трябва да се признае, мислеше си тя, че колкото и да се позоваваше на мечата на Камие, водачът на Световната партия винаги се е стремил да избегне въоръжените действия и отчасти успя. Той предпочиташе да придобива влияние по политически път, чрез преговори. В това отношение бе много добър. Просто бе на крачка от победата. Емблемата на витата сабя личеше навсякъде, тълпите, които приветстваха неговите речи, бяха огромни. АБЕРКАМ И РАСОВАТА СВОБОДА! — гласяха грамадните лозунги, разлепени вредом из градските улици. Сигурно беше, че ще спечели първите честни избори на Яйоуе, а после ще оглави Световния съвет. И тогава плъзнаха разни слухове, отначало нищо особено. Злоупотреби. Самоубийството на

сина му. Обвиненията от съпругата му в разврат и вулгарни удоволствия. Доказателство, че е отклонил голяма сума пари, дадена на въпросната партия за възстановяване на някои райони, изпаднали в нищета подир изтеглянето на уерелианските капитали. Разкри се негов таен план за смъртта на Пратеника от Екумен с цел да хвърли вината върху своя неотдавнашен приятел и поддръжник Демайе... Тъкмо това го събори. Един вожд можеше да допуска сексуални авантюри, волности с властта, да заграбва средства и да бъде обожаван въпреки всичко, но ако е предал съмишленик, за *такъв вожд* прошка няма. Да, ето го неписания закон на роба, размишляваше Йос...

Тълпи от бивши привърженици се обърнаха срещу него и нападнаха старата сграда на Селскостопанската плантаторска корпорация, която той си бе присвоил. Сили от Хейн се присъединиха към останалите му близки съпартийци, за да го защитят и въдворят ред в столицата. След продължителни кървави стълкновения, след като стотици невинни бяха убити, а още хиляди се изселиха и разпиляха по целия континент, Аберкам най-сетне вдигна бяло знаме. Екумените подкрепиха служебното правителство, обявило амнистия. Под охрана той мина из разбитите от бомби улици и напусна града. Хората го изпратиха с тежък взор. Хората, които му бяха вярвали, бяха го почитали или пък мразили, сега гледаха как си отива в пълно мълчание, сподирян от звездните гости, дето се бе опитвал да прогони от техния свят.

Тя прочете за случилото се във вестника. По онова време караше в мочурищата вече година. „Хак му е“ — помисли си по този повод и забрави. Дали споменатите Екумени бяха ценни съюзници или нови предрешени господари, Йос не знаеше, ала обичаше да става свидетел при свалянето на който и да било водач. Босовете на Уерел и местните величия, тия надут и гръмки демагози — всички те заслужаваха да паднат в калта, та да разберат какво е. Доста им бе сърбала попарата в живота си.

След няколко месеца се заговори, че Аберкам ще дойде в тресавището като отшелник, за спасението на душата си. Остана изненадана и дори донякъде се укори, че бе сметнала приказките му за куха реторика. Ами ако наистина е религиозен човек? Въпреки онези оргии, кражби, властолюбие, убийства? Не! Щом е загубил поста и парите, днес явно ще демонстрира бедност и благочестие. Хм,

същинско безсрамие! Тя сама се учуди на горчивото си възмущение. Първия път, когато го видя, ѝ се прищя да плюе върху огромните му дебелопръсти крака, обути в сандали. Ето единственото, което зърна от него; отказа да вдигне поглед към лицето му.

По-късно, през някаква зимна нощ сред тресавището, в леденостудената вихрушка, го чу да вие. Тикули и Губу наостриха уши, обаче не се уплашиха от кошмарния вой. Това я накара след миг да разпознае, че е човешки глас — мъж, който крещеше с всички сили. Дали не бе пиян? Или луд? Той така стенеше и се молеше, че Йос се изправи и реши въпреки страха си да разбере какво става. Но вождът не викаше за помощ от хората. „Господи, Боже мой, Камие!“ — проплакваше и когато хвърли око през вратата, тя го мярна на пътеката посред мочурите, напомнящ сянка върху фона на нощното облачно небе. Крачеше, скубеше коси и виеше като животно, като душа, която се гърчи от болка.

После престана да го съди. Бяха равни. Щом го видя следващия път, жената надникна в лицето му и го заприказва, с което го принуди да ѝ отговаря.

Ала те не се срещаха често; той наистина живееше в уединение. Никой не наминаваше да го навести. Хората от селото често правеха нещо за духовното си спасение, давайки ѝ жито и други останали им продукти, а понякога на празници — топла гозба, приготвена специално за нея. Но не бе забелязала да носят каквото и да е в дома на Аберкам. Може и да са му предлагали, обаче човекът е бил твърде горд, за да приеме.

Тя разкопаваше лехата с жалката си мотика с къса дръжка, подарък от Ем Дайуи, и все си мислеше как грамадният Аберкам кашля. Сафнан едва не умря от бронхопневмония на четири години. Тогава Йос бе слушала седмици наред тези ужасни звуци. Дали пък вождът не се беше запътил оня ден към селото да търси лекарство? И стигнал ли е дотам, или се е върнал?

Тя си сложи шал, понеже вятърът доста се бе усилил. Есента минаваше. Излезе на пътеката сред тресавището и свърна вдясно.

Домът му беше дъсчен — наколно жилище, построено върху три дънера сред торфените води. Подобни къщи бяха особено стари, отпреди двеста и повече години, когато в долината е имало дървета. Навремето това е била фермерска собственост, много по-голяма от

нейната скромна колиба. Сградата бе разкривена и унила, покривът ѝ плачеше за ремонт, някои прозорци зееха разкъртени, а талпите на верандата поддаваха, докато стъпваше връз тях. Йос го извика по име, сетне още веднъж, по-високо. Вятърът свиреше в тръстиките. Похлопа и изчака, след което блъсна вратата. Вътре беше тъмно. Озова се сякаш във вестибюл. Чу го да си говори оттаяк. „Никога нищо докрай, до целта, все наполовина“ — долетя гърленият му, дрезгав глас. После се задави от кашлица. Тя отвори друга врата; мина известно време, та очите ѝ да свикнат с мрака, преди да разбере къде е попаднала. Бе в някогашната гостна стая на дома. Прозорците бяха със спуснати кепенци, огънят — угаснал. Различи шкаф, маса, канапе, а леглото се намираще близо до камината. Омотаните завивки се бяха свлекли върху пода и Аберкам лежеше гол на кревата, като се гърчеше и блънуваше в треска.

— О, Боже! — промълви Йос. Тези огромни, космати, мазни гърди и корем, тия яки ръце с пръсти, които търсеха да се вкопчат в нещо — как да се приближи до него?

Все пак успя. Скоро преодоля своята плахост и предпазливост, намерила го отслабнал от болестта. Когато той дойде на себе си, прие покорно нарежданията ѝ. Тя натрупа отгоре му всички налични одеяла и някаква рогозка от стаята на втория етаж. Разпали огъня, колкото се можеше по-силно, и само след няколко часа вождът започна обилно да се поти. Миризливата пот се лееше от кожата му, докато завивките и матракът целите се просмукаха от нея.

— Ти си човек без мярка! — ругаеше го гостенката посред нощ.

После грубо го блъскаше и дърпаше, оставяйки го да се клатушка на старото, разхлопано легло, завит в рогозката, за да изсуши чаршафите и одеялата пред камината. Той трепереше и кашляше, а тя запари билките, които бе донесла. Заедно изпиха по един горещ чай. Мъжът изведнъж задряма и спа като мъртъв. Дори пристъпът, от който се разтърсваше, не можа да го събуди. И нея внезапно я обори сън. Щом отвори очи, видя, че лежи на голите камъни пред огъня. Пламъците гаснеха, през решетките на прозорците проникваше светлината на деня.

Аберкам се очертаваше досущ като канара под рогозката — чак тогава Йос забеляза, че е мръсна. Дишаше с хрипове, но дълбоко и равномерно. Тя малко по малко се надигна, макар че тялото я болеше,

и стъкна торф да се стопли. Направи отново чай, отиде да провери какво има в долапа на кухнята. Бе пълен с всичко необходимо. Явно вождът си поръчваше продукти от Вайо, най-близкия голям град. Жената си приготви хубава закуска. Когато Аберкам се свести, му поднесе още билково питие. Треската беше пресечена. Сега е опасна водата, събрала се евентуално в дробовете. Предупредили я бяха по въпроса, докато боледуваше Сафнан, а този тука все пак бе шейсетгодишен мъж. Престане ли да буха, това е лош признак. Намести го леко попривдигнат на кревата.

— Кашляй — каза му.

— Ох, боли — изръмжа той.

— Налага се — кимна Йос и Аберкам подзе: упчиха-упчиха.

— Още! — нареди тя и той се напъна. Цялото му тяло се разтресе в шумен пристъп.

— О'кей — усмихна се гостенката. — А сега спи.

И вождът наистина заспа.

Тикули и Губу ще прегладнеят! Побягна към къщи, нахрани животните, погали ги, смени си долните дрехи и седна пред своята камина за половин час, заслушана в мъркането на котарака.

Вечерта подсуши леглото му и пак го настани под завивките. Остана през дългата нощ, но на сутринта си тръгна, като му обеща:

— Ще дойда отново.

Той нищо не отвърна, все още много болен, безразличен към всичко.

На следващия ден явно беше по-добре: дереше се пронизително, с хрочки, което бе обнадеждаващ признак. Тя отлично си спомняше, че Сафнан започна да кашля така. От време на време Аберкам идваше в съзнание и когато му донесе бутилката, която бе пригодила да служи за гърне, се обърна на другата страна, за да пикае. Свенливост, хубава черта у един вожд, помисли Йос. Почувства се доволна от него и от себе си. Беше полезна с нещо.

— Тази нощ ще си ходя у дома; гледай одеялата да не се изхлузят на пода. Ще се видим утре — подхвърли му тя, изпълнена със самонадеяност и непреклонност.

Ето че се прибра вкъщи в безоблачната, студена вечер. Тикули се бе свил на кълбо в някакъв ъгъл — там никога не го бе заварвала да спи. Отказа да яде и се сгуши пак в кьошето, щом жената се опита да

го вдигне, да го погали и сложи на леглото. Не ме закачай, сякаш ѝ прошепна той. После отмести взор от нея и забодя своя сух, черен, остър нос в гънката на предния си крак. Остави ме, търпеливо ѝ внушаваше лисичарят, остави ме спокойно да умра, понеже правя тъкмо това.

Тя заспа, защото изведнъж се усети твърде изтощена. Губу прекара цялата нощ навън, сред блатата. На сутринта Тикули се държеше по същия начин, свит на пода, където неговата стопанка не беше го виждала да почива преди, и чакаше.

— Трябва да изляза — обясни му Йос. — Скоро ще си дойда, много скоро. Имай мъничко кураж, приятелю.

Той изобщо не реагира, загледан встрани със замъглените си кехлибарени очи. Явно *очакваше нещо друго*, не нея.

Тя пое през мочурите, с пресъхнал поглед, ядосана, никому ненужна. Завари Аберкам в предишното състояние. Донесе му да хапне пшеничена каша, погрижи се за него и каза меко:

— Не мога да остана повече. Кучето ми се е разболяло. Ще се връщам у дома.

— Кучето — повтори огромният мъж с гръмкия си баритон.

— Лисичар. Моята дъщеря ми го подари отдавна.

Защо трябва да му дава обяснения, да се извинява? Тръгна си. Щом се прибра, намери Тикули на старото място. Позакърпи някои дрехи, сготви нещичко, което предполагаше, че вождът ще яде, и се опита да почете книгата за Екумените... за онзи свят, където не е имало война, цари вечна зима и всички хора са равноправни. Късно следобед си каза, че е време да навести Аберкам, и тъкмо се канеше да става, когато горкият Тикули също се изправи. С последни сили се примъкна до нея. Тя седна обратно и се наведе да го вземе на скута си, обаче той заби муцуна в дланта ѝ, въздъхна и легна долу, облегал глава върху лапите си. После предаде Богу дух.

Както седеше, Йос заплака на глас. Не плака дълго. Пипнешком хвана градинската лопата и излезе. Изкопа гроб близо до каменното огнище в едно добре огряно кътче. Върна се, вдигна лисичаря на ръце и тогава я побие тръпка на ужас: „Та той не е мъртъв!“ Мъртъв беше, но още неизстинал; гъстата рижа козина задържаше топлината на тялото му. Тя го зави в синия си шал, за да го пренесе до ямата, усещайки през кърпата лекото вкочаняване на трупа. Това я подсети за дървена статуя.

Запълни гроба и сложи отгоре объл камък, паднал от огнището. Не можа да каже нито дума, ала в съзнанието ѝ изплува представата как Тикули тича, целият озарен в слънчева светлина, и тази представа напомняше сякаш молитва.

Остави храна за Губу на верандата, защото котаракът не се бе прибирал доста време, и отново пое по пътя през мочурището. Беше тиха, облачна вечер. Тръстиките бяха посивели, вировете хвърляха оловни отблясъци.

Аберкам се бе надигнал в леглото, значително по-свеж, може би имаше лека треска — всъщност нищо сериозно. Изглеждаше огладнял, което ѝ се стори знак. Когато му даде подноса, той я попита:

— Как е кучето, оправя ли се?

— Не — тя се извърна настрани, едва след минута успя да промълви: — Умря.

— Ех, заминало е при Господа — каза вождът със своя дрезгав глас и Йос пак мярна Тикули сред ярко сияние, в нечие присъствие, топло като слънчева светлина.

— Да — рече тя. — Благодаря.

Устните ѝ потрепераха, а гърлото ѝ се сви. Пред нейните очи възникнаха шарките на оня шал — лазурни листа, отпечатани върху фона на по-тъмно синьо. Побърза да си намери някаква работа. После отиде да нагледа огъня и седна до него. Чувстваше се много уморена.

— Преди Бог Камие да се хване за оръжието, той бил пастир — подзе Аберкам. — Наричали го Господаря на зверовете и Пастира на елените, защото влезел ли в гората, еленовите стада го наобикаляли; сред тях приближавали и лъвовете, без да му сторят нищо. Тогава никой от никого не се плашел...

Мъжът говореше така тихо, че мина известно време, преди тя да разбере, че цитира пасажи от *Аркамие*.

Йос сложи нова буца торф в огнището и пак се отпусна на стола.

— Разкажи ми за родното си място, вожде — обърна се към болния.

— Роден съм в плантацията Геба.

— Източната плантация ли?

Той кимна.

— И как беше там?

Жълтеникавият огън тлееше, цедейки смъдящ дим. Природата бе невероятно смълчана. Когато дойде за пръв път тук от града, тя дълго се будеше нощем от тишината.

— Какъв бе вашият живот? — уточни въпроса си почти шепнешком Йос. Както при повечето хора от тази раса, тъмният ирис изпълваше целите му очи, но щом вдигна поглед, гостенката зърна проблясък в него.

— Преди половин век — започна той — живеехме в лагер сред захарните тръстики. Някои от нас сечаха, други се трудеха в преработвателното производство. Предимно жени и деца. Мъжете и момчетата, навършили девет-десет години, се бяхтеха в мините. Отделни момичета също — трябваше да са дребни, за да се проврат в шахтите, където не можеха да стигнат възрастните. Аз бях едър. Изпратиха ме да си вадя хляба под земята, когато станах на осем години.

— Какво си спомняш?

— Мрак — подчерта Аберкам и тя отново зърна искри в очите му. — Като се връщам във времето, си мисля: как сме успели да издържим, как сме понасяли да креем долу? Въздухът в забоите беше почернял от прах. Катранен въздух. Фенерите не осветяваха и пет крачки пред теб. На повечето места газехме вода до колене. В една от шахтите въглищните пластове се бяха подпалили и горяха, тъй че навсякъде се разнасяше дим. Но работата продължаваше, защото отпред чакаха още залежи. Носехме маски и филтри, обаче те не ни помагаша кой знае колко. Винаги съм имал хрипове, както тези сега. Не е само от бронхопневмонията. Някогашният пушек си казва думата. Всички мъже умираха от белодробни заболявания. Без изключение. На четирийсет-четирийсет и пет години те си отиваха. Босовете даваха на семействата им пари, когато опънат петалата. Нещо като компенсация. Някои миньори смятаха, че е изгодно да се умре.

— И ти успя да се измъкнеш от ада?

— Благодарение на майка ми. Тя беше дъщеря на селския вожд и ме учеше. Научи ме какво е Бог, свобода, равенство.

Явно произнася тия изречения не за първи път, помисли си Йос. Изглежда, че се бяха превърнали в редовния му отговор, в типичния му мит.

— Да, но как? Обясни.

Кратко мълчание.

— Четеше ми *Аркамие* — отвърна той. — Понякога ми казваше: „Ти и брат ти сте деца, родени от Бога, вие сте избрани от него, негови слуги, негови воини. Великият Камие е дошъл заедно с нас от Стария свят и днес е тук, живее между хората.“ Пък и имената ни са такива — Аберкам, Божия език; Домеркам, Божията ръка, — за да говорим истината и да се борим за свободата си.

— А какво стана с твоя брат?

— Убиха го край Надами — въздъхна болният. Двамата отново замълчаха.

Надами бе първото голямо огнище на въстанието, което в крайна сметка доведе до освобождението на Яйоуе. Там робите от плантациите и градските крепостни дръзнаха да застанат рамо до рамо срещу колонизаторите. Ако се бяха обединили в обща борба против чуждите корпорации, те сигурно щяха да отхвърлят оковите си много по-рано. Да, ама движението се разкъсваше постоянно от местни вражди, старейшините си оспорваха властта в новоосвободените територии и влизаха в съглашения с босовете, дано утвърдят своите придобивки. Трябваше да се изтърпят трийсет години война и разруха, преди далеч по-малобройните уерелианци да бъдат окончателно победени и изгонени от планетата. После жителите на Яйоуе бяха оставени на спокойствие, та да се обърнат... едни срещу други.

— Домеркам е имал късмет — каза Йос и погледна към вожда, питайки се дали ще приеме това предизвикателство.

Неговото едро тъмнокожо лице лъщеше по-меко под светлината на огъня. Посивялата му остра коса се бе измъкнала от плитката, която тя върза снощи (иначе му падаше в очите), и сега се спускаше на воля около бузите. Грамадният мъж натърти провлечено:

— Той беше по-малък от мен. Като Енар на бойното поле на петте армии.

„О, ами ти тогава ще си самият Бог Камие може би?“ — каза си Йос потресена, възмутена, скептична. Що за егоцентризъм! Но в думите му съзря и друг намек. Енар бе поискал да убие по-големия си брат, за да не му позволи да стане владетел на мирозданието. Камие му беше отвърнал, че така всъщност държи собствената си смърт; че няма господство, нито свобода в тленния живот, а само в отказа от живота, от пристрастие, от желаня. Оня пуснал меча, отишъл напред

пустинята и се отдал на мълчание. Последните му слова били: „Братко, ти и аз сме едно.“ Бог вдигнал неговото оръжие. Мечтаел да се пребори с армиите на разрухата, съзнавайки, че победа в нашия свят е невъзможна...

Кой бе този огромен човек? Този болен старик, това малко момче от мрачните подземия на мините, този тиранин, крадец и измамник, който си въобразяваше, че може да говори от името на Бога?

— Много се разприказвахме — вметна Йос, макар че никой от тях не пророни дума цели пет минути.

Тя му наля чаша чай и махна емайлирания чайник от огъня, където го държеше да ври, за да овлажнява въздуха. Взе си шала. Той я наблюдаваше с все същото смирено, едва ли не притеснено изражение на лицето.

— Стремях се към свобода — каза. — За всички ни.

Хич не я бе грижа какво си е внушил Аберкам.

— Стой на топло — заръча му тя.

— Тръгваш ли си вече?

— Не искам да се изгубя сред блатата.

Беше ѝ трудно да върви, понеже не носеше фенер. Нощта ѝ се стори по-черна от антрацит. Докато крачеше из мрака, се сети за гъстия въздух в забоите, който поглъщал светлината. Замисли се за тъмното, тежко тяло на вожда и колко рядко ѝ се бе случвало да ходи сама *нощем*. Когато беше дете в плантацията Бани, робите спяха заключени в лагера. Преди войната, щом отиде в града като крепостна и почна да учи педагогика, Йос вкуси нещо от свободата. Ала в смутните години после и дори след Освобождението една жена не можеше да се движи спокойно по късните улици. Из работническите квартали нямаше полиция, нито осветление. Местните началници допускаха да върлуват шайки; даже през деня човек трябваше да внимава, да се крие сред тълпата, винаги да гледа за някоя пряка, където ще избяга.

Притесняваше се да не изпусне завоя, но вече бе привикнала към тъмнината, тъй че скоро различи далечния силует на къщата си отвъд тръстиките. Разправяха, че хейците не виждат добре *нощем*. Те имаха малки очички, дребни ириса с бяло наоколо им като на уплашено теле. Не харесваше такива очи, макар че кожата им беше приятна — обикновено тъмно или червеникавокафява, по-топъл нюанс от това

сиво-шоколадово при нея, с което се отличаваха робите, или пък синьо-черната плът, дето Аберкам бе наследил от собственика, изнасиллил майка му. Цианинов цвят^[4], казваха Екумените, и смятаха, че се дължи на специфично приспособяване към лъчението на централната звезда в Уерелианската система.

Когато се запуска надолу по пътеката, Губу се шмугна край нозете ѝ и почна да върти опашка.

— Внимавай, че ще те настъпя — сопна му се тя.

Чувстваше се благодарна на котарака и го, взе в ръце още щом влязоха у дома. Липсваше достолепното и весело посрещане на Тикули, нямаше да го има нито тази вечер, нито никога повече. Мър-мър-мър, запрете Губу в ухото ѝ, чуй ме, аз съм тук, животът продължава, къде ми е вечерята?

Все пак вождът получи леко усложнение и Йос ходи до селото да се обади в клиниката на Вайо. Изпратиха доктор, който каза, че опасността е минала. Трябва да бъде седнал, за да може да се изхвърлят храчките, билковите чайове били добри, само нека го наглежда. Тя му благодари и лекарят си тръгна. И така, прекарваше следобедите си при болния. Без Тикули къщата ѝ се струваше твърде пуста, дните на късната есен бяха студени, а и бездруго какво да прави? Харесваше ѝ това голямо, тъмно наколно жилище. Нямаше намерение да чисти никому, но огледа дома, надничайки в стаи, които Аберкам явно не използваше и дори не познаваше. Едно помещение на горния етаж, с дълги, ниски прозорци към запад, ѝ допадна особено. Помете го, после изми стъклата в малките им зелени рамки.

Докато той спеше, жената се качваше там и сядаше върху прокъсаната шарена рогозка — всъщност единствената вещ. Камината бе запушена с тухли, обаче се затопляше от огъня, лумнал долу, и облегнала гръб на нея при бледите слънчеви лъчи, на Йос ѝ беше хубаво. В тази стая цареше някаква светла хармония, която сякаш бе част от нейната душа и проникваше през синкавите потрепващи стъкла. Тук тя кротуваше смълчана, без да върши нищо, щастлива, както никога в собствената си къща.

Вождът се възстановяваше много бавно. Често бе навъсен, превърнал се в оня примитивен човек, за когото го взе в началото,

вцепенен от всепоглъщащото чувство на срам и ярост. През други дни той беше готов да бърбри, че даже и да я слуша.

— Четох стара книга за света на Екумените — спомена веднъж гостенката, докато чакаше пирожките да се изпържат, та да ги обърне. Напоследък тя правеше вечеря и хапваше заедно с него в късния следобед, измиваше съдовете и си отиваше у дома преди мръкнало.

— Твърде интересна работа. Без съмнение всички произхождаме от хейнците. Както ние, тъй и онези странни чуждопланетци. Дори и животните се отличават с подобен произход.

— Така се говори — изсумтя Аберкам.

— Не става въпрос дали *така* се говори — пресече го Йос. — Всеки, който иска да се запознае с доказателствата, неминуемо ще се убеди; то е генетичен факт. Дали на някого му се харесва или обратното, нещата не се променят.

— Какво значи „факт“, когато са изтекли милиони години? — отвърна той. — Какво общо имат такива истории с тебе или мене, с целия ни народ? Нашият свят се казва Яйоуе. Това сме ние самите и нямаме никакви допирни точки с тях.

— О, имаме! — възкликна тя, обръщайки пирожките в тигана.

— А пък според мен не — настояваше вождът.

Жената се разсмя:

— Не се предаваш, м-м?

— В никой случай — отвърна й.

Докато се хранеха (той с подноса на леглото, тя на стола пред камината), Йос продължи разговора, решила да хване бика за рогата. Въпреки че бе болен и отслабнал, от него извираше нещо, което й вдъхваше страх, и то не се дължеше единствено на едрото му тяло.

— Затова ли в края на краищата бе всичко? — попита го. — Твоята партия, въстанието... За да освободим планетата само за нас, да няма чужденци?

— Да — мрачно кимна Аберкам.

— Е, защо? Ние можем да вземем от Екумените толкова много примери. Те ни помогнаха да се отървем от властта на корпорациите. Тези пришълци просто ни подкрепят.

— Ние сме се родили на Яйоуе като роби — промълви той, — но именно тук е нашият свят и трябва да намерим собствения си път в него. Камие е с нас, Камие Пастира, Роба, Воина. Ето го неговото

мироздание, то е нашата земя. Не я дължим никому. Защо да търсим чужди знания и да следваме идоли отвън? Това е чудесната планета, на която съществуваме. И на която ще умрем, за да се върнем при Бога.

След малко тя подхвърли:

— Имам дъщеря, а също двама внука, момче и момиче. Преди петдесет месеца заминаха — сега се намират на кораб, който ще ги отведе в Хейн. Всичките години, които ми остават чак до моята смърт, за тях ще бъдат равни на няколко мига или на час. Те ще стигнат целта си след осемдесет зими. Потеглиха към оня друг космос да живеят и да издъхнат там. Не тука.

— Ти беше ли съгласна да тръгнат?

— Сафнан реши така.

— Ала изборът не е бил твой.

— Това си е нейно свещено право.

— Само че ти тъгуваш — каза Аберкам.

Налегна ги тягостно мълчание.

— Несправедливо е, несправедливо, несправедливо! — гневно извика той. — Ние имаме собствено предназначение, свой път към Бога, а пък гостите поискаха да заграбят всичко и отново да ни превърнат в роби! Въпросните мъдри същества са учени с велики познания и изобретения, наши предци, както се изкарват. „Направете това!“ — разпореждат ни те и ние козируваме. „Направете онова!“ — и ние пак. „Качете си децата на тези чудесни космически кораби, за да полетят към нашите прекрасни светове!“ И рожбите са ни отнети, те никога не ще кацнат у дома. Никога няма да знаят своята родина, нито кои са. Няма да целунат ръцете, които са ги отгледали...

Той бе започнал да ораторства; тя разбираше, че слуша реч, която вождът вече е държал. Навярно я е повтарял стотици пъти, високопарна и внушителна. Очите му се бяха просълзили, нейните — също. Не биваше да му позволи да ѝ оказва влияние, да си играе с нея, да я манипулира.

— Дори и да се съглася с теб — обърна се към него Йос, — защо все пак си подвел хората, Аберкам? Мамил си собствения си народ, крал си!

— Не! — отвърна рязко. — Всяко мое действие е било подчинено на Световната партия. Да, наистина харчех пари, много пари, дето ми попадаха, но за какво друго бяха те, ако не за каузата?

Да, вярно е, че заплаших Пратеника им, но защото исках да го накарам да се махне заедно с останалите чужденци далеч от нашия свят! Да, така е, лъгал съм ги, но то е, защото те се опитаха да ни завладеят, да ни притежават, да упражняват власт над нас, а аз съм готов на всичко, за да не допусна моят народ да хлътне под робство — на абсолютно всичко!

Той удари юмруци в коленете и разхлипан, едва успяваше да си поеме дъх.

— Как не умея да сторя нищо, о, Камие! — извика вождът и скри лице в огромните си длани.

Тя стоеше смълчана, разстроена.

След малко мъжът избърса бузите си като дете, приглади своята остра, щръкнала коса назад и потърка нос. Взе подноса, отрязва парче от топлата пирожка, лапна го, сдъвка го и го глътна. „Щом той може, значи мога и аз“ — помисли Йос и направи същото. Навечеряха се, сетне тя започна да разтребва.

— Извинявай — каза му.

— После всичко свърши — тихо отвърна Аберкам. Сега я погледна право в очите и наистина я видя, което рядко му се случваше.

Жената застана пред него, без да го разбира, и зачака.

— Ами да, свърши. Още преди години — обясни вождът. — Големите надежди при Надами. Вярата, че трябва просто да ги изгоним от нашия свят, за да се освободим. Ние изтървахме посоката си, докато траеше тази безкрайна война. Проумях, че *всичко* е било измама. И какво значение имаше тогава, ако продължа да лъжа?

Тя само схвана, че той е дълбоко разстроен, може би дори побъркан и че не бива да го предизвиква. И двамата бяха остарели, претърпели крах в живота си, и двамата бяха изгубили своите деца. Защо да го наранява допълнително? Йос безмълвно докосна ръката му за миг, преди да вдигне подноса.

Вече миеше съдовете в кухнята, когато Аберкам я извика:

— Ела тук!

Никога преди не бе го правил и тя побърза да иде в стаята при него.

— Какво си работила? — попита той.

Гостенката стоеше и го гледаше смутена.

— Преди да дойдеш сред мочурите? — нетърпеливо настоя вождът.

— От плантацията постъпих в педагогическо училище. Живях в града. Преподавах физика. Отговарях за научното обучение в гимназиите. Възпитах дъщеря си.

— Как се казваш?

— Йос. Йос Седеуи. От Бани.

Той кимна отсечено и скоро тя се върна в кухнята, като си мислеше, че даже името ѝ не е знаел досега.

Всеки ден го караше да става по малко, да се разтъпква, да сяда; Аберкам я слушаше, но това го уморяваше. На другия следобед тя го застави доста да походи, тъй че щом се тръшна в леглото, той спусна клепачи и веднага заспа. Тогава жената се промъкна по разхлопаната стълба до западната стая на горния етаж и дълго стоя там, изпитвайки пълна хармония.

Докато приготвяше вечерята, го накара да се разположи на стола. Бъбреше, за да го ободри, защото (макар да твърдеше, че нищо му няма) грамадният вожд изглеждаше мрачен и затворен. Йос се укоряваше, задето го е разстроила вчера. Нима и двамата не бяха дошли тук да оставят всичко зад гърба си — своите грешки и провали, любовите и победите? Разказа му за Уада и Айид, злочестите младежи, които всъщност бяха в нейното легло тъкмо през тези часове.

— Нямаше къде да се дяна, когато идвах у дома — говореше тя. — Често бе неприятно в такива студени дни като днешния. Трябваше да вися по магазините в селото. Признавам, че тука е по-уютно. Харесва ми това наколно жилище.

Той само изсумтя, но Йос чувстваше, че я слуша най-съсредоточено, сякаш се опитва да разбере думите ѝ като чужденец, който не владее добре езика.

— На тебе къщата не ти прави кой знае какво впечатление, нали? — каза гостенката и се засмя, докато сервираше супата. — Поне си откровен. Дошла съм сред тръстиките уж да постя, да се погрижа за душата си, а пък ми допадат разни работи, привързвам се към тях, обиквам ги — тя се настани до огъня да хапне. — Интересна стая има на горния етаж. Онази ъгловата, в началото, която гледа на запад.

Сигурно в нея се е случило нещо хубаво, може би са живели влюбени навремето. Обичам да седя и да съзерцавам блатата от прозорците ѝ.

Щом се приготви да си тръгва, домакинът я попита:

— Дали вече са си отишли?

— Кои, моите „сърнички“ ли? О, да. Отдавна. Върнали са се при семействата си, които се ненавиждат. Много са простовати. Ама що да сторят? Селото е изостанало, бедно. И все пак не искат да се откажат от любовта си, сякаш проумяват, че това... е всъщност тяхната истина...

— *Следват благородното в живота* — произнесе Аберкам. Тя знаеше този цитат.

— Желаш ли да ти почета? — предложи му. — Имам *Аркамие* у нас, мога да я донеса.

Вождът поклати глава и изведнъж широко се усмихна:

— Няма нужда. Помня я наизуст.

— Цялата ли?

Той кимна.

— И аз мечтаех да я науча, поне отчасти, когато дойдох от града — промълви Йос благоговейно. — Но не сколасах. Все не ми оставаше възможност. Ти кога успя?

— Твърде отдавна. В затвора на Геба — отвърна ѝ. — Там разполагах с достатъчно време... Напоследък лежа на топло и си я преповтарям — мъжът я погледна с искрящи очи. — Тя ми прави компания, докато те няма.

Събеседничката му стоеше безмълвна.

— Толкова ми е приятно да си тук — каза той.

Йос се зави плътно в своя шал и побърза да излезе, без дори да се сбогува.

Вървеше към къщи, обзета от смутни, противоречиви чувства. Що за чудовище бе болният Аберкам! Та той явно се опитваше да флиртува. Е, много му отива. Проснал се на кревата като огромен повален бивол, с неговите хрипове и посивели коси! Този мек, тих глас, тази усмивка — очевидно умееше да си служи с нея, да я използва рядко. Знаеше как да покорява жените (вършил го е хиляди пъти, ако може да се вярва на слуховете), знаеше как да ги обладае и да се махне. Ето ти малко сперма да си спомняш за вожда и хайде, сбогом, скъпа. О, Господи!

И от къде на къде ѝ хрумна да му разправа за Айид и Уада в леглото ѝ? Глупачка, укоряваше се тя, докато крачеше, брулена от противния източен вятър, който фучеше из повяхващите тръстики. Идиотка, стара идиотка.

Губу дойде да я посрещне. Започна да се върти наоколо и да я докосва с лапите си по ръцете и краката, размахвайки късата си топчеста опашка на черни точки. Йос бе оставила вратата леко притворена заради него, за да я откряне само с побутване, щом пожелае. Сега вратата зееше като паст. Пера от някаква дребна птица бяха разпръснати навсякъде из стаята, пред камината имаше малко кръв и вътрешности.

— Ти си звяр! — подвижна му. — Марш навън, убиец такъв!

Той изтанцува своя боен танц и изръмжа „Ху! Ху!“. Котаракът спа през цялата нощ, свит на кълбо до гърба ѝ. Губу прилежно ставаше, прескачаше я и отново се сгушваше от другата страна всеки път, когато неговата стопанка се обърнеше. Бе тягостно.

Тя наистина се обръщаше често. Представяше си или сънуваше тежестта и топлината на едно огромно тяло, грамадни ръце, вкопчени в гърдите ѝ, впити в пълките ѝ устни, които смучеха жизнени сокове.

Йос съкрати своите посещения при вожда. Той вече можеше да ходи, да се грижи за себе си, да си приготвя закуска. Тя поддържаше сандъка с торфа до камината пълен; снабдяваше го с продукти и му носеше вечеря, но не оставаше да се храни с него. През повечето време Аберкам бе начумерен и смълчан, а жената много внимаваше какво говори. И двамата бяха нащрек. Липсваха ѝ часовете, които прекарваше на горния етаж в западната стая, ала с това бе свършено като с някакъв сън. Сладостта беше отминала.

Един следобед Айид дойде в къщата на Йос Седеуи сама, с помръкнало лице.

— Май вече няма да идвам тук — каза тя.

— Какво се е случило?

Момичето вдигна рамене.

— Да не би да ви следят?

— Не. Не знам. Изглежда, че съм прихванала... — Имаше предвид *забременяла*, както се изразяваха робите навремето.

— Не използвахте ли презервативите? — бе им ги купила от Вайо в доста голямо количество.

Айид кимна неопределено.

— Сигурно не бива.

— Кое не бива — да се любите? Или да употребявате предпазни средства?

— Може би действително не трябва — подчерта девойката, като ѝ хвърли бегъл, отмъстителен поглед.

— Е, добре — промълви Йос.

Младата гостенка се извърна.

— Сбогом, Айид.

Без да каже нищо повече, момичето пое по пътеката сред мочурите.

„Следвай благородното в живота“ — мислеше си с горчивина самотната стопанка.

Тя свърна към гроба на Тикули, но беше твърде хладно, за да се задържа на открито — сух, пронизващ зимен студ. Прибра се и затвори вратата подире си. Стаята ѝ се стори миниатюрна, тъмна и схлупена. Влажният торф димеше, тлеейки. Той гореше съвсем тихо. Навън също не се чуваха никакви шумове. Вятърът се бе укротил и замръзналите тръстики стърчаха неподвижни.

„Ще ми се да напълня камината с дръвца — рече си Йос. — Да гледам как пламъците лумват и пращят, както навремето при баба ми в плантацията — огнище, около което се разправят приказки.“

На другия следобед тръгна по тясна просека през блатата до срутената къщурка, отстояща на около половин миля разстояние. От разнебитената ѝ веранда измъкна пет-шест дъски. Вечерта запали бумтящ огън у дома. И така започна да ходи по веднъж или няколко пъти на ден до съборетината. Скоро натрупа доста солидна купчина дърва в нишата отгатык леглото си. Бе престанала да посещава Аберкам. Той се възстанови и тя трябваше да си създаде нови занимания. Нямаше как да нареже по-големите парчетии и затова ги пъхаше малко по малко в камината. По този начин една дъска често стигаше за цялата дълга вечер. Седеше край топлото и се опитваше да научи наизуст първата част от Аркамие. Губу лежеше наблизко и понякога ѝ пригласяше със своето мъркане, понякога дремеше. На котарака му бе толкоз неприятно да излиза на мразовития двор, че

жената му пригоди отходен сандък в килера и той го употребяваше, без да цапа.

Суровите студове вилнееха. Очерта се най-противната зима, която тя помнеше сред блатата. Бурните ветрове я накараха да открие някои пукнатини в дървените стени, които не беше забелязала преди. Липсваха ѝ парцали, за да ги уплътни, и се наложи да използва кал и подпльнки от тръстика. Ако оставеше пламъците да угаснат, къщурката се вледеняваше буквално за час. Торфеният огън трябваше да се поддържа цяла нощ. Денем често слагаше дръвца за по-силна топлина, за светлина, за компания.

Накрая се принуди да иде до селото. Не бе ходила дни наред, надявайки се, че времето ще омекне, и вече нямаше практически нищо. А продължаваше да бъде по-студено отвсякога. Сивите буци торф бяха замръзнали и едва тлееха, тъй че Йос прибави нова дъска до тях да разгори огъня и схлупената къща да се сгрее. Облече всички дрехи, зави се с всички шалове, които имаше, и пое с чантата. Губу ѝ смигна от камината.

— Нахален мързеливец — каза му тя. — Ама си умно животно.

Беше свил ужасен мраз. „Ако се подхлъзна на леда и си счупя крак, никой няма да мине с дни — помисли си жената. — Ще се просна тук и ще умра от бялата смърт за няколко часа. Е, хайде, хайде, нали съм в Божиите ръце. Така и така ще издъхна след някоя и друга година. Само ми помогни, Господи, да се добера до селото, да се стопля малко!“

Щом стигна, тя постоя доста край печката в сладкарницата, като изслуша разни клюки. После направи същото и в павилиона за вестници, където се зачете в стари съобщения за война, избухнала в източната провинция. Роднините на Айид и на Уада я разпитаха как е вождът. Поръчаха ѝ да иде до къщата на наемодателя си Кеби, понеже имал нещо за нея. Беше приготвил пакет евтин безвкусен чай. С искреното желание да му даде възможност да стори добро за душата си, Йос му изрази своята благодарност за подаръка. Разбира се, и той я попита за Аберкам. Старият вожд бил болен, вярно ли е? Ах, значи се е оправил? Кеби любопитстваше, тя му отвръщаше с безразличие. „Лесно е да живееш в мълчание — мислеше си. — Това, което не мога, е да търпя тези гласове.“

Никак не искаше да напусне топлата стая, но чантата ѝ бе по-тежка, отколкото можеше да носи, а плъзгавите места щяха да се забелязват трудно, когато се стъмни. Жената се сбогува, премина отново през селото и хвана пътя сред блатата. Беше станало твърде късно. Слънцето бе слязло ниско над хоризонта, скрито зад облак на иначе ясното небе, сякаш скъпеше дори и половин час лъчиста благодат. Тя крачеше бързо, мечтаейки да се прибере по-скоро у дома край огъня.

Гледаше пред себе си, за да не се подхлъзне, и затова в първия момент чу гласа. Позна го и си каза: Аберкам пак е полудял! Той тичаше насреща ѝ и крещеше. Тогава спря, защото се уплаши от него, ала човекът викаше нейното име.

— Йос! Йос Седеуи! Няма страшно! — задъхваше се той, устремен право срещу нея: едър, див мъж, целият мръсен, с кал и лед върху посивялата коса. Ръцете му бяха черни, дрехите — също, и само очите му се белееха смътно.

— Махай се! — рече тя. — По-далеч от мен!

— Съвсем не е фатално — бърбеше Аберкам. — Но къщата, къщата...

— Какви ги говориш?

— Твоята къщурка изгоря. Видях я. Бях тръгнал към селото и мярнах, че пуши над тресавището...

Вождът продължи да разказва, обаче клетницата стоеше вцепенена, без изобщо да го чува. Спомни си, че бе затворила вратата. Никога не заключваше, ала днес спусна резето и Губу нямаше как да излезе. Любимият приятел беше вътре в стаята. Представи си светлите очи, изпълнени с отчаяние; слабия мяукащ глас...

Йос побърза напред. Той ѝ препречи пътя.

— Остави ме да ида там. Трябва да мина — тя сложи пазарската чанта на земята и понечи да се затича.

Аберкам сграбчи ръката ѝ и я спря с такава сила, сякаш я заля морска вълна. Едрото му тяло и мощният му баритон я обгръщаха отвсякъде.

— Всичко е наред. Котаракът е добре, сега се намира у дома — обясняваше той. — Чуй ме, Йос, чуй ме, моля те! Къщата изгоря цялата. Котаракът е спасен.

— Но какво е станало? — извика жената вбесена. — Остави ме да ида! Нищо не разбирам!

— За Бога, помълчи — примоли се вождът и пусна нейната длан. — Ще минем отгатък, ще видиш. Няма какво толкова да се гледа.

Тя тръгна с него разтреперана, докато мъжът ѝ разказваше за нещастния случай.

— Чудно как е пламнала? — попита той. — Умът ми не го побира...

— Някаква искра.

— Запален ли си оставила огъня? Ами да, при такъв кучешки студ. Забелязах, че коминът е каменен. Ех, причината може да бъде дърво, дъска на пода или слама. Всичко е опасно в тая суша, нали е изсъхнало без дъжд. Господи, рекох си, Йос би могла да е вътре! Видях огъня, както пресичах тресавището, и моментално се озовах пред твоя праг. Дори не знам по какъв начин съм отишъл, все едно че прелетях. Блъснах вратата — заключено, пак я напънах и тя се откърти. Цялата задна стена и таванът бяха в пламъци. Беше тъй задимено, че не успях да разбера дали си там. Влязох, животното се бе скрило в ъгъла. Спомних си как ти тъгуваше, когато другото умря, и се помъчих да го хвана, обаче то се стрелна навън като светкавица. Огледах се: няма никой. Тъкмо да изляза и покривът се срути — Аберкам се засмя, див, възторжен. — Удари ме по главата, виждаш ли тук? — Той се наведе, ала жената не беше толкоз висока, че да му зърне темето. — Докопах едно ведро и се опитах да хвърля вода на предната стена, да запазя нещичко, ако може. Но после проумях, че е безполезно; всичко тънеше в буен огън, нищо не оцеля. Тръгнах по пътеката, а животинчето, твоят любимец, чакаше горе ужасено. Взех го и като не знаех какво да правя, изтичах вкъщи и го оставих у нас. Залостих вратата, в безопасност е. След това си помислих, че сигурно си отишла в селото, и хукнах да те пресрещна.

Бяха стигнали до разклонението. Тя кривна встрани, за да се вгледа към къщата си. Само сажди и дим. Почернели греди. Лед. Йос се разтресе и тъй ѝ призля, че се сви, преглъщайки студена слюнка. Небето, тръстиките, замръзналото блато почнаха да се въртят пред очите ѝ — бедната жена не можеше да ги накара да спрат.

— Хайде, хайде, няма страшно. Ела с мен — долетя до нея гласът му и той я подхвана особено нежно. Йос пристъпи със

затворени клепачи. Чак след няколко мига успя да ги отвори и надникна предпазливо надолу по пътя.

— Ох, чантата ми... забравих я... Тя е всичкото богатство, което имам сега — неочаквано промълви като през смях, сетне се обърна. Тук едва не падна, защото при рязкото движение пейзажът отново започна да кръжи пред очите ѝ.

— Аз я прибрах. Кураж, още малко и ще пристигнем — Аберкам неловко стискаше пазарската чанта под мишница, а с другата си ръка я подкрепяше да крачи изправена.

Най-накрая се добраха до неговото наколно жилище. Над покрива му се простираше огромно жълто-оранжево небе с розови ивици там, където светилото бе залязло — косите на слънцето, така ги наричаха в златното детство. Те загърбиха прекрасната гледка и влязоха в тъмнеещия дом.

— Губу? — попита тя.

След известно време успяха да го намерят. Беше се спотаил под канапето. Разтревожена, Йос го викаше, но котаракът не пожела да излезе. Козината му бе потънала в прах и както го милваше, оставаше по нейните длани. На устата му се бе показала пяна и той целият трепереше, смълчан в прегръдките ѝ. Стопанката все галеше и галеше сребристия, пъстър гръб, шарените му страни, сиво-белия корем. Най-после животното затвори очи. Ала когато тя се помръдна, веднага скочи и се скри отдолу.

Йос седна и му каза:

— Съжалявам, Губу, много, много съжалявам.

Щом ѝ чу гласа, вождът тутакси се появи в стаята. Беше отишъл в кухнята. Държеше ръцете си мокри отпред и тя се чудеше защо не ги е избърсал.

— Добре ли е нашето гостенче? — кимна той.

— Трябва му още малко време да се успокои. Уплашил се е от пожара. Пък и непознатата къща. Те са... котките се привързват към дома. Не обичат да са на чуждо място.

Мислите ѝ бяха объркани, жената не можеше да ги подреди и говореше несвързано.

— Значи е котарак?

— Да, петнист.

— Преди години босовете отглеждаха домашни животни — каза Аберкам. — Ние нямахме.

Това ѝ прозвуча като обвинение.

— Те наистина са дошли от Уерел заедно с господарите. Но *ние* също.

След като изрече тези остри думи, тя си помисли, че сигурно той по-скоро е искал да се извини, задето не споделя нейната привързаност към четириногите питомци.

Вождът все още стоеше, отпуснал ръцете си непохватно.

— Прощавай — изкашля се. — Май трябва да се превържа.

Тогавя Йос постепенно схвана какво има предвид Аберкам.

— Изгорил си се — потръпна.

— Не много. Не съм разбрал кога е станало.

— Чакай да видя — тя приближи и той обърна дланите нагоре. Върху лявата му ръка светеше жесток ален белег, разкъсал синкавата кожа около средния пръст, а в началото на палеца на другата зееше кървава дупка.

— Забелязах го едва когато отидох да се измия. Не съм усетил болка.

— Я да ти погледна темето — чак сега се досети Йос. Мъжът се наведе, за да ѝ покаже сплъстената си, рошава, цялата покрита със сажди глава, на която се мъдреше голяма червеникаво-черна рана.

— О, Господи! — възкликна тя.

Огромният му нос и очите се подадоха изпод сивата коса и той измъчено се взря в нея.

— Знам само, че покривът се срути отгоре ми — промълви вождът.

— Какво е за теб един покрив! — разсмя се жената. — Има ли тук някакви парцали — помня, че оставих едни кухненски кърпи. Нещо за дезинфекция?

Тя говореше, докато почистваше раната му.

— Нямам представа как се постъпва при изгаряне, освен че мястото се промива и се оставя открито и сухо. Изглежда, ще трябва да се обадим в клиниката на Вайо. Утре мога да ида до селото.

— Все ми се струваше, че си докторка или сестра — каза той.

— Учителка съм!

— Обаче ме лекуваше, когато бях болен. Нали така?

— Тогава знаех какво ти е, но изобщо не разбирам от изгаряния. Непременно ще отскоча да позвъня. Ала не тази вечер.

— О, тази вечер не — съгласи се Аберкам. После сви юмруци и примигна от болка. — Мислех да направя нещо за ядене. Не подозирах, че тъй съм загазил с ръцете.

— Станало е, когато си измъквал Губу — забеляза Йос, сякаш това бе ясно от само себе си, и се разплака. — Покажи ми какво точно смяташе да приготвиш, аз ще го сложа — добави през сълзи.

— Съжалявам, че пожарът унищожил всичките ти вещи — каза той.

— Здраве да е. Повечето от дрехите си бях облякла — кимна жената, продължавайки да плаче. — Вътре нямаше почти нищо. Дори и храна. Само *Аркамие*. И онази книга за далечните други светове — представи си как страниците са почернели и са се сгърчили, докато стихията ги е поглъщала. — Една приятелка ми я изпрати от града. Тя не одобряваше, че съм дошла тук да се преструвам на светица. И беше права. Трябва да се върна. Въобще не биваше да идвам. Каква лъжкиня съм аз, пълна глупачка! Да крада! Да крада дъски, за да си стъкна хубав огън! Да ми е топло и весело! Вместо това подпалих къщата, всичко изгоря: имотът на Кеби, горкичкият ми котарак, ръцете ти... все благодарение на мен! Забравила бях, че пламтящите дървета хвърлят искри, коминът е бил пригоден за торф, просто бях забравила. Та аз вече нямам ум, паметта ми изневерява, станала съм стара лъжкиня! Аз безчестя Създателя, като се правя, че съм се обърнала към него, а пък не мога да се отрека от света. И ето че наруших хармонията му! Мечът поряза твоето тяло — Йос взе дланите му в своите и опря главата си о тях. — Сълзите са добри за дезинфекция — изхлипа тя. — О, толкова съжалявам, толкова съжалявам!

Неговите едри обгорели ръце спокойно се бяха отпуснали в нейните. Вождът се наведе и целуна косите ѝ, галейки ги с устни и бузи.

— Аз ще ти кажа цялата *Аркамие* — обеща той. — Сега се успокой. Предлагам да хапнем нещо вкусно. Съвсем си се вкочанила от студ. Сигурно е от шока. Седни тук. Все някак ще сложа чайника да се сгрее.

Гостенката го послуша. Да, наистина ѝ беше много хладно. Сгуши се по-близо до камината.

— Губу? — промълви тя. — Миличък Губу, не се страхувай, всичко е наред. Хайде, излез, малкият ми. — Обаче под канапето не се чу никакво движение.

Аберкам застана до нея, като ѝ подаваше нещо. Бе чаша с червени отблясъци.

— Нима имаш вино? — попита Йос учудена.

— През повечето време пия вода и мълча. Но понякога си сръбвам гроздов еликсир и говоря. Дръж.

Тя покорно пое чашата.

— Не съм шокирана.

— Нищо не може да шокира една жена от града — мрачно произнесе той. — А сега отвори тази морска консерва.

— Ами ти как успя да се справиш с бутилката? — полюбопитства, докато срязваше тенекето.

— Беше вече начената — отвърна с обичайния си гръден глас, без ни най-малко да се смути.

Разположиха се край двете страни на камината и започнаха да ядат, като си сипваха от котлето, окачено над огъня. Йос взе парче риба и го показа долу, тъй че да се види ясно, ала Губу въобще не излезе.

— Щом огладнее, ще се обади — примири се тя. Едва понасяше, че гласът ѝ така досадно трепери, че гърлото ѝ се е свило на буца, не можеше да се търпи от срам.

— Е, благодаря за вечерята. Чувствам се по-добре.

Стана да измие чиниите и лъжиците. Бе му заръчала да не си мокри ръцете и той не понечи да ѝ помогне, а седна до бумтящата камина, без да помръдва — тъмна, няма канара.

— Ще се кача на горния етаж — обясни жената, свършила с миенето. — Току-виж предумам и котарака да дойде с мен. Дай ми две-три одеяла.

Вождът кимна.

— Там са. Запалил съм огъня.

Тя не го разбра съвсем; беше се навела да надникне под канапето. При това схващаше, че е смешна — някаква старица, плътно увита в шалове, издигнала задник, която мърмореше: „Губу, Губу!“ Но се чу дращение и в следващия миг любимецът се озова в нейните ръце. Той се вкопчи в рамото на Йос, заби муцуна зад ухото ѝ. Гостенката приседна на колене и погледна към Аберкам цялата засияла.

— Ето го! — изправи се малко трудничко, после каза: — Лека нощ!

— Лека нощ, Йос.

Тя не се осмели да вземе със себе си газовия фенер и се изкачи по стълбите сред мрака, стиснала здраво животното. Влезе в западната стая и затвори вратата подире си. Гледката я накара да зяпне от изненада. Вождът бе отпушил камината и по някое време беше успял да напаля торфа в нея. Червеникавите пламъци се отразяваха в дългите, ниски прозорци, притъмнели от нощта, носеше се приятна миризма на огън. Едно легло, което се намираше в друго помещение, сега бе пренесено, оправено, с матрак и одеяла. Нова бяла вълнена рогозка ги покриваше сякаш със сняг. Кана и леген бяха оставени върху лавица в ъгъла. Старата рогозка, на която бе седяла преди, лежеше изтъркана и чиста настрана.

Губу отблъсна ръцете ѝ; жената го изтърва и той се пъкна право под кревата. Там щеше да му е добре. Наля вода в легена и го сложи да се стопли, в случай че котаракът ожаднее. Имаме всичко необходимо, каза си тя, продължавайки смаяно да оглежда полутъмното пространство, мекия светлик на огъня, който блещукаше върху стъклата.

Излезе и се спусна по стълбата на долния етаж. Аберкам все още почиваше край камината. Очите му проблеснаха насреща ѝ. Смутена, Йос не знаеше какво да каже.

— Нали онази стая ти харесваше? — попита я вождът.

Тя кимна.

— И дори спомена, че може навремето там да са живели влюбени. Пък аз си помислих, че някога пак биха могли да живеят влюбени.

След малко гостенката въздъхна:

— Да, възможно е.

— Не тази нощ — промълви той и Йос осъзна, че се смее. Веднъж го бе видяла да се усмихва, ето че чу и веселия му смях.

— Не, не тази нощ — съгласи се тя сковано.

— Трябва да имам ръце, трябва да имам всичко, всичко за теб.

Жената не отвърщаше нито дума, просто го гледаше.

— Седни, Йос, моля те. — Тя се отпусна пред камината с лице към него.

— Докато боледувах, доста размишлявах — започна Аберкам с лека ораторска нотка в гласа. — Предадох каузата, за която съм се борил. Мамех и крадях все в нейно име, защото не желяех да си призная, че съм престанал да вярвам в нея. Страхувах се от хейнците, понеже ме плашеха техните богове. Цял куп божества! Боях се, че могат да принизят моя скъп Камие. Да го унижат! — той млъкна за минута и едва си пое дъх; чу се как гърдите му изхриптяха. — Предавал съм майката на своя син много, много пъти. Нея, други жени, самия себе си. Не следвах единствено благородното в живота — вождът разтвори ръце и замижа, когато зърна разранените си длани. — А ти си могла да го *следваш*.

След известно време тя подзе:

— Изкарала съм няколко години с бащата на Сафнан. Опознала съм и други мъже. Но какво значение има това днес?

— Никакво, разбира се — продължи Аберкам. — Искам да кажа, че ти не си предавала мъжете си, детето си, самата себе си. Е, добре, всичко туй е минало. Какво значение има, питаш. Нищо няма значение. Ала ти ми даваш този шанс сега, този красив шанс да се сближа с теб, единственото благородно в живота.

Йос изобщо не реагира.

— Аз дойдох тук опозорен — говореше вождът, — но ти се отнесе към мен като с човек.

— А защо не? Коя съм всъщност, че да те съдя?

— „Братко, ти и аз сме едно.“

За миг тя хвърли поглед към него ужасена, после отново се загледа в огъня. Торфът гореше с тих, пъстър пламък, вдигайки едва забележим светъл дим. Представи си топлината на тъмнокожото му тяло.

— Дали помежду ни ще има хармония?

— Хармония ли търсиш?

След малко Йос леко се усмихна.

— Ще направя всичко, което мога — каза той. — Остани известно време тук.

Тя кимна.

[1] Виж поместените накрая „Бележки за Уерел и Яйоуе“, където Ле Гуин дава богата информация за своя космос. — Б.ред. ↑

[2] От Ойкумен — така древните гърци наричали населената част от Земята. С това понятие Урсула Ле Гуин обозначава Вселенския съюз и неговите представители. — Б.ред. ↑

[3] Всички човешки светове в галактиката са били заселени от хейнската цивилизация. — Б.ред. ↑

[4] Има се предвид синьо багрилно вещество. — Б.ред. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.